

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1920 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass jämte två i ämnet väckta motioner.

Närvarande: herrar Widell, Kvarnzelius, Nilsson i Malmö, von Koch, Sigfrid Hansson, Jönsson i Revinge, Anderson i Råstock*), Söderhielm, Andersson i Knäppinge, Ödström*) och Johansson i Stockholm.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en den 20 maj 1920 dagtecknad proposition, nr 430, vilken blivit hänvisad till förberedande behandling av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass.

Utan hinder av vad gällande värnpliktslag därom stadgar förordnas härigenom som följer:

§ 1.

Vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass, med undantag av dem, som omnämnas i § 27 mom. 1 B och C värnpliktslagen samt i § 2 denna lag, äro, sedan de blivit inskrivna, skyldiga att under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan angives, nämligen:

a) vid *fotfolket* i sammanlagt 150 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 90 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med två repetitions-(regements-)övningar, var och en om 30 dagar, före utgången av tredje året;

b) vid *rytteriet, fältartilleriet, positionsartilleriet och fästningsartilleriet å Karlsborg* ävensom vid *fältingenjör- och fälttelegraftrupperna* i sammanlagt 210 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 150 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med två repetitions-(regements-)övningar, var och en om 30 dagar, före utgången av tredje året;

c) vid *fästningsartilleriet i Boden* och *fästningsingenjörtrupperna* i sammanlagt 210 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 150 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med två repetitions-(regements-)övningar, var och en om 30 dagar, före utgången av fjärde året;

d) vid *trängen* och *intendenturtrupperna* i sammanlagt 150 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

vid *trängen i egentlig trängtjänst* och *i sjukbärartjänst*:

med en första tjänstgöring om 90 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med två repetitions-(regements-)övningar, var och en om 30 dagar, före utgången av fjärde året;

vid *trängen i egentlig sjukvårdstjänst*:

med en första tjänstgöring om 100 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med två repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde året, samt

vid *intendenturtrupperna*:

med en första tjänstgöring om 120 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 30 dagar före utgången av fjärde året;

e) vid *marinen* i sammanlagt 210 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

av de i *allmän tjänst, sjötjänst* eller *stationstjänst* inskrivna i en följd med början under första eller andra året, samt

av de i *kustartilleritjänst* inskrivna:

med en första tjänstgöring om 168 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitionsövning om 42 dagar före utgången av fjärde året.

§ 2.

Vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass, som jämlikt bestämmelserna i § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen vid fotfolket, trängen och intendenturtrupperna uttagits för utbildning till underbefäl eller fackmän, äro skyldiga att för sin utbildning tjänstgöra i sammanlagt 210 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:
vid *fotfolket*:

med en första tjänstgöring om 150 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med två repetitions-(regements-)övningar, var och en om 30 dagar, före utgången av tredje året, samt

vid *trängen* och *intendenturtrupperna*:

med en första tjänstgöring om 150 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med två repetitions-(regements-)övningar, var och en om 30 dagar, före utgången av tredje eller fjärde året.

§ 3.

Vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass, som omnämnas i § 27 mom. 1 B och C värnpliktslagen, äro, sedan de blivit inskrivna, skyldiga att under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan angives, nämligen:

a) vid *hären* i sammanlagt 330 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 300 dagar, som uppdelas på första och andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 30 dagar under andra året;

b) vid *marinen* i 330 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

i annan tjänst än *kustartilleritjänst* i en följd med början under första året, samt

i *kustartilleritjänst* med en första tjänstgöring om 300 dagar, som tager sin början under första året, och med en repetitions-(regements-)övning om 30 dagar under tredje året.

§ 4.

Icke vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass äro, sedan de blivit inskrivna, skyldiga att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan angives, nämligen:

a) icke vapenföra, som omförmälas i § 27 mom. 2 A värnpliktslagen, i sammanlagt 150 dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras antingen i en följd med början under första eller andra året eller ock med en första och en andra tjänstgöring under de tre första åren, samt

b) icke vapenföra, som omförmälas i § 27 mom. 2 B och C värnpliktslagen, i 275 dagar i en följd med början under första eller andra året.

§ 5.

I den mån sådant finnes för utbildningsarbetets ändamålsenliga bedrivande samt erforderlig häst- och materielvård oundgängligen nödigt, må Konungen beordra erforderligt antal fotfolket tilldelade vapenföra värnpliktiga att vid härens specialvapen och marinen fullgöra dem enligt § 1 a) åliggande tjänstgöring med 150 dagar i en följd.

§ 6.

Därest, på sätt Konungen närmare förordnar, hemförlovning av värnpliktiga skall äga rum viss tid under pågående tjänstgöring, äger värnpliktig, som sådant åstundar, efter därom hos vederbörande militärmyndighet gjord framställning, kvarstanna i tjänstgöring intill utgången av den tjänstgöringsperiod, till vilken han inkallats.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Den till grund för förevarande proposition liggande utredningen återfinnes *dels* uti ett den 4 maj 1920 av försvarsrevisionen avgivet betänkande rörande ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass, *dels ock* uti det propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet jämte därvid fogade bilagor; och tillåter sig utskottet hänvisa till dessa handlingar.

Uti förevarande ämne hava framställningar även gjorts i två lika-lydande, till andra lagutskottets förberedande behandling hänvisade motioner, den ena avgiven inom första kammaren, nr 312, av herrar *C. G. Ekman* och *S. H. Kvarnzelius* och den andra avgiven inom andra kammaren, nr 458, av herr *Johan Jönsson* i Revinge.

Motioner.

Uti dessa motioner hemställes,
att riksdagen må, med avslag å Kungl. Maj:ts i förenämnda proposition nr 430 framställda förslag, för sin del antaga följande av försvarsrevisionen i dess den 4 maj 1920 avgivna betänkande framlagda

Förslag

till

Lag

om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass.

Utan hinder av vad gällande värnpliktslag därom stadgar förordnas härigenom som följer:

§ 1.

Vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass, med undantag av dem, som omnämnas i § 27 mom. 1 B och C värnpliktslagen samt i § 2 denna lag, äro, sedan de blivit inskrivna, skyldiga att under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan angives, nämligen:

a) vid *fotfolket* i sammanlagt 180 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 105 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde året;

b) vid *rytteriet*, *fältartilleriet*, *positionsartilleriet* samt *fästningsartilleriet å Karlsborg* i sammanlagt 240 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 156 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 42 dagar under vart och ett av andra och tredje åren;

c) vid *fästningsartilleriet i Boden* och *fästningsingenjörtrupperna* i sammanlagt 240 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 170 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 35 dagar under vart och ett av tredje och fjärde åren;

d) vid *fältingenjör-* och *fälttelegraftrupperna* i sammanlagt 240 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 170 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 35 dagar under vart och ett av andra och tredje åren;

e) vid *trängen* och *intendenturtrupperna* i sammanlagt 180 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

vid *trängen i egentlig trängtjänst* och *i sjukbärartjänst*:

med en första tjänstgöring om 105 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde eller femte året;

vid *trängen i egentlig sjukvårdstjänst*:

med en första tjänstgöring om 130 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 25 dagar under vardera av andra och fjärde åren, samt

vid *intendenturtrupperna*:

med en första tjänstgöring om 155 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 25 dagar under fjärde året;

f) vid *marinen* i sammanlagt 240 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

av de i *allmän tjänst*, *sjötjänst* eller *stationstjänst* inskrivna i en följd med början under första eller andra året, samt

av de i *kustartilleritjänst* inskrivna:

med en första tjänstgöring om 198 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitionsövning om 42 dagar under fjärde året.

§ 2.

Vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass, som jämlikt bestämmelserna i § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen vid fotfolket, trängen och intendenturtrupperna uttagits för utbildning till underbefäl eller fackmän, äro skyldiga att för sin utbildning tjänstgöra i sammanlagt 240 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

vid *fotfolket*:

med en första tjänstgöring om 165 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde året, samt

vid *trängen* och *intendenturtrupperna*:

med en första tjänstgöring om 165 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde eller femte året.

§ 3.

Oavsett vad ovan i §§ 1 och 2 stadgas angående utbildningstidens längd och fördelning, skall för vapenföra värnpliktiga, som påbörja första tjänstgöringen (tjänstgöring i en följd) under första året, denna ökas med 30 dagar.

§ 4.

Vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass, som omnämnas i § 27 mom. 1 B och C värnpliktslagen, äro, sedan de blivit inskrivna, skyldiga att under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan angives, nämligen:

a) vid *hären* i sammanlagt 365 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om minst 323 dagar, som uppdelas på första och andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning under andra året;

b) vid *marinen* i 365 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

i annan tjänst än kustartilleritjänst i en följd med början under första året, samt

i kustartilleritjänst med en första tjänstgöring om 323 dagar, som tager sin början under första året, och med en repetitions-(regements-)övning om 42 dagar under tredje året.

§ 5.

Icke vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass äro, sedan de blivit inskrivna, skyldiga att, på sätt Konungen närmare förordnar, under freds-

tid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan angives, nämligen:

a) icke vapenföra, som omförmälas i § 27 mom. 2 A värnpliktslagen, i sammanlagt 180 dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras antingen i en följd med början under första eller andra året eller ock med en första och en andra tjänstgöring under de tre första åren, samt

b) icke vapenföra, som omförmälas i 27 mom. 2 B och C värnpliktslagen, i 275 dagar i en följd med början under första eller andra året.

§ 6.

I den mån sådant finnes för utbildningsarbetets ändamålsenliga drivande samt erforderlig häst- och materielvård oundgängligen nödigt, må Konungen beordra erforderligt antal fotfolket tilldelade vapenföra värnpliktiga att vid rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och kustartilleriet fullgöra sin värnplikt med 210 dagar i en följd.

§ 7.

Därest, på sätt Konungen närmare förordnar, hemförlovning av värnpliktiga skall äga rum viss tid under pågående tjänstgöring, äger värnpliktig, som sådant åstundar, efter därom hos vederbörande militärmyndighet gjord framställning, kvarstanna i tjänstgöring intill utgången av den tjänstgöringsperiod, till vilken han inkallats.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Beträffande motiven till de sålunda framställda yrkandena tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

Genom beslut av andra lagutskottet har Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition ävensom förenämnda båda motioner hänskjutits till behandling av sammansatta stats- och andra lagutskottet nr 1.

Innan utskottet övergår till att yttra sig över de framställda förslagen, anser sig utskottet böra i korthet redogöra för dessas huvudsakliga innebörd.

Uti en till 1919 års urtima riksdag avlåten proposition, nr 9, framlade Kungl. Maj:t till riksdagens antagande förslag till lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass. Förslaget, vilket avsåg att, i avvaktan på resultatet av den förestående allmänna revisionen av vårt försvarsväsende, åstadkomma en av förhållandena redan nu påkallad inskränkning av övningstiden för den stora huvudmassan värnpliktiga av 1919 års klass, blev av riksdagen bifallet. Emellertid framhöll riksdagen uti sin i ämnet till Kungl. Maj:t den 2 oktober 1919 avlåtna skrivelse, nr 10, att då den allmänna försvarsrevisionen ännu icke blivit igångsatt, man givetvis måste räkna med, att en liknande åtgärd kunde komma att behöva vidtagas jämväl med avseende å värnpliktiga, tillhörande 1920 års klass. Innan man nådde fram till ett definitivt ordnande av vårt försvarsväsende, hade man således att emotse ett provisorium, som sannolikt komme att beröra minst två årsklasser värnpliktiga. Vid sådant förhållande och då det låge synnerlig vikt uppå, att de åtgärder, som under provisoriet vidtoges, bleve så tillfredsställande som omständigheterna det medgäve, borde snarast till behandling upptagas frågan rörande en avkortning av utbildningstiden jämväl för specialvapnen tilldelade värnpliktiga ävensom för studenter och med dem i värnpliktshänseende likställda. Därjämte kunde ifrågasättas en ytterligare minskning av utbildningstiden vid fotfolket, trängen och intendenturtrupperna genom repetitionsövningarnas inskränkning.

Sedan Kungl. Maj:t den 12 november 1919 uppdragit åt en kommission att *dels* i första rummet verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om en provisorisk avkortning av första tjänstgöringstiden för värnpliktiga, tilldelade härens specialvapen och marinen, ävensom för studenter och med dem likställda och rörande övriga av 1919 års urtima riksdag i dess förenämnda skrivelse, nr 10, berörda spörsmål, *dels* verkställa utredning och avgiva förslag om en revision av Sveriges försvarsväsende, avgav nämnda kommission — den s. k. försvarsrevisionen — den 4 maj 1920 betänkande och förslag rörande ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass. Revisionens förslag innebar, att den sammanlagda utbildningstiden skulle nedsättas

För vapenföra värnpliktiga i allmänhet:

vid *fotfolket* med 160 dagar eller från 340 till 180 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 105 dagar och tre repetitionsövningar om 25 dagar;

- vid *rytteriet, fältartilleriet, positionsartilleriet* samt *fästningsartilleriet å Karlsborg* med 125 dagar eller från 365 till 240 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 156 dagar och två repetitionsövningar om 42 dagar;
- » *fästningsartilleriet i Boden* och *ingenjörtrupperna* likaledes med 125 dagar eller från 365 till 240 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 170 dagar och två repetitionsövningar om 35 dagar;
- » *trängen* och *intendenturtrupperna* med 60 dagar eller från 240 till 180 dagar, fördelade
 vid *trängen i egentlig trängtjänst* och *i sjukbärartjänst* i en första tjänstgöring om 105 dagar och tre repetitionsövningar om 25 dagar,
 vid *trängen i egentlig sjukvårdstjänst* i en första tjänstgöring om 130 dagar och två repetitionsövningar om 25 dagar, samt
 vid *intendenturtrupperna* i en första tjänstgöring om 155 dagar och en repetitionsövning om 25 dagar;
- » *marinen i allmän tjänst, sjötjänst och stationstjänst* med 120 dagar eller från 360 till 240 dagar, att fullgöras i en följd, samt
- » *marinen i kustartilleritjänst* med 125 dagar eller från 365 till 240 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 198 dagar och en repetitionsövning om 42 dagar.

För underbefäl och fackmän:

- vid *fotfolket* med 160 dagar eller från 400 till 240 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 165 dagar och tre repetitionsövningar om 25 dagar, samt
- » *trängen* och *intendenturtrupperna* med 125 dagar eller från 365 till 240 dagar, likaledes fördelade i en första tjänstgöring om 165 dagar och tre repetitionsövningar om 25 dagar.

För vapenföra studenter och likställda:

- vid *hären* med 120 dagar eller från 485 till 365 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om minst 323 dagar och en repetitionsövning samt
- » *marinen* med 135 dagar eller från 500 till 365 dagar, att fullgöras:
 i *annan tjänst än kustartilleritjänst* i en följd, samt
 i *kustartilleritjänst* med en första tjänstgöring om 323 dagar och en repetitionsövning om 42 dagar.

För icke vapenföra:

- för icke vapenföra i allmänhet med 60 dagar eller från 240 till 180 dagar, att fullgöras antingen i en följd eller ock med en första och en andra tjänstgöring, samt
- » icke vapenföra studenter och likställda med 90 dagar (sjökaptener, styrmän och maskinister 85 dagar) eller från 365 dagar (sjökaptener, styrmän och maskinister 360 dagar) till 275 dagar, att fullgöras i en följd.

Enligt revisionens förslag skulle så stor del av årsklassen, som vore möjligt och lämpligt, sammandragas till den för utbildningen gynnsammaste delen av året, d. v. s. under sommaren. Då det emellertid i och för vakt- och vårdtjänstens upprätthållande ävensom med hänsyn till befälets sysselsättning m. m. vore nödvändigt att hava vapenföra värnpliktiga i tjänst året om, måste vissa kontingenter inkallas för fullgörande av första tjänstgöringen under vinterhalvåret. För att dessa kontingenter skulle kunna erhålla en någorlunda nöjaktig med somargruppen jämförlig utbildning, föreslog revisionen, att första tjänstgöringen (tjänstgöring i en följd) skulle för vinterkontingenterna ökas med 30 dagar.

I syfte att så långt möjligt vore befria de värnpliktiga vid rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och kustartilleriet från förekommande handräckningstjänst föreslog revisionen vidare, att Kungl. Maj:t skulle äga att, i den mån sådant funnes för utbildningsarbetets ändamålsenliga bedrivande samt nödig häst- och materielvård oundgängligen erforderligt, beordra erforderligt antal fotfolket tilldelade vapenföra värnpliktiga att vid nämnda truppslag fullgöra sin värnplikt med 210 dagar i en följd.

Då det för täckande av erforderliga delar av året i en del fall bleve nödvändigt att under första tjänstgöringen (tjänstgöring i en följd) hemförlova de värnpliktiga visst antal dagar, men det i vissa fall möjligen kunde inträffa, att hemförlovningen ur de värnpliktigas synpunkt skulle falla sig oläglig, föreslog revisionen slutligen, att det borde medgivas de värnpliktiga, som sådant åstundade, att efter därom hos vederbörande militärmyndighet gjord framställning kvarstanna i tjänstgöring intill utgången av den tjänstgöringsperiod, till vilken de inkallats.

Kungl. Maj:ts
förslag

Försvarsrevisionens förslag var icke enhälligt. Mot detsamma hade avgivits icke mindre än fem särskilda reservationer, av vilka tre åsyftade en längre gående nedsättning av övningstiden än revisionens majoritet föreslagit. I anslutning till en av dessa senare reservationer har det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget utarbetats. Kungl. Maj:ts förslag innebär, att den sammanlagda utbildningstiden skall nedsättas

För vapenföra värnpliktiga i allmänhet:

- vid *fotfolket* med 190 dagar eller från 340 till 150 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 90 dagar och två repetitionsövningar om 30 dagar;
- » *rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperna* med 155 dagar eller från 365 till 210 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 150 dagar och två repetitionsövningar om 30 dagar;
- » *trängen och intendenturtrupperna* med 90 dagar eller från 240 till 150 dagar, fördelade
 vid *trängen i egentlig trängtjänst* och *i sjukbärartjänst* i en första tjänstgöring om 90 dagar och två repetitionsövningar om 30 dagar;
 vid *trängen i egentlig sjukvårdstjänst* i en första tjänstgöring om 100 dagar och två repetitionsövningar om 25 dagar; samt
 vid *intendenturtrupperna* i en första tjänstgöring om 120 dagar och en repetitionsövning om 30 dagar;
- » vid *marinen i allmän tjänst, sjötjänst* och *stationstjänst* med 150 dagar eller från 360 till 210 dagar, att fullgöras i en följd, samt
- » *marinen i kustartilleritjänst* med 155 dagar eller från 365 till 210 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 168 dagar och en repetitionsövning om 42 dagar.

För underbefäl och fackmän:

- vid *fotfolket* med 190 dagar eller från 400 till 210 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 150 dagar och två repetitionsövningar om 30 dagar, samt
- » *trängen och intendenturtrupperna* med 155 dagar eller från 365 till 210 dagar, likaledes fördelade i en första tjänstgöring om 150 dagar och två repetitionsövningar om 30 dagar.

För vapenföra studenter och likställda:

- vid *hären* med 155 dagar eller från 485 till 330 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 300 dagar och en repetitionsövning om 30 dagar, samt
- » *marinen* med 170 dagar eller från 500 till 330 dagar, att fullgöras:
 i *annan tjänst än kustartilleritjänst* i en följd och
 i *kustartilleritjänst* med en första tjänstgöring om 300 dagar och en repetitionsövning om 30 dagar.

För icke vapenföra:

- för *icke vapenföra i allmänhet* med 90 dagar eller från 240 till 150 dagar, att fullgöras antingen i en följd eller ock med en första och en andra tjänstgöring, samt
- » *icke vapenföra studenter och likställda* med 90 dagar (sjökaptener, styrmän och maskinister 85 dagar) eller från 365 dagar (sjökaptener, styrmän och maskinister 360 dagar) till 275 dagar, att fullgöras i en följd.

Med hänsyn till behovet av att hava vapenföra värnpliktiga inne i tjänstgöring under hela året föreslår Kungl. Maj:t, att inkallelsen av de värnpliktiga äger rum vid infanteriet och intendenturtrupperna i tre omgångar samt vid kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och flottan i två omgångar. Härvid bör ordnas så, att den stora huvudmassan värnpliktiga fullgör sin tjänstgöring under sommarmånaderna. I motsats till vad försvarsrevisionen föreslagit skulle någon utökning av tjänstgöringstiden för vinterkontingenterna icke äga rum. Vid trängen och kustartilleriet skulle alla värnpliktiga samtidigt undergå utbildning.

Jämväl enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle erforderligt antal folket tilldelade vapenföra värnpliktiga kunna beordras att vid annat truppdrag fullgöra dem åliggande tjänstgöring i en följd. I motsats till vad försvarsrevisionen föreslagit skulle emellertid ett dylikt beordrande kunna äga rum även till trängen, intendenturtrupperna och flottan.

Beträffande värnpliktigas rätt att under förekommande hemförlovningsperioder få kvarstanna i tjänstgöring ansluter Kungl. Maj:t sig till försvarsrevisionens förslag.

Det av herrar Ekman, Kvarnzelius och Jönsson i deras motioner framställda förslaget sammanfaller i allo med det av försvarsrevisionen framlagda.

Utskottets
yttrande.

Av den i det föregående lämnade sammanfattande redogörelsen framgår, att avsikten med Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framlagda förslag är att, i avvaktan på resultatet av den förestående allmänna revisionen av vårt försvarsväsende, åstadkomma en av förhållandena påkallad inskränkning av övningstiden för de värnpliktiga. Förslaget innebär alltså en provisorisk anordning, avsedd att tillämpas, intill dess en ny härordning kan varda av statsmakterna antagen. Vid sådant förhållande är det tydligt, att detsamma icke kan eller bör bedömas fristående för sig utan framför allt måste ses ur synpunkten av dess inverkan på den nya försvarsorganisation, som kan komma att träda i stället för den nuvarande. Det ligger nämligen i sakens natur, att då man står inför uppgiften att inom den närmaste framtiden uppbygga en efter inträdda ändrade förhållanden anpassad försvarsorganisation, man icke bör vidtaga sådana åtgärder, som äro ägnade att försvåra denna uppgift. Den ledande synpunkten vid ordnandet av värnpliktstjänstgöringen under provisorietiden måste därför vara, att nämnda tjänstgöring icke inskränkes i större omfattning, än att den nuvarande försvarsorganisationen kan nödtorftligen upprätthållas, intill dess den nya kan börja tillämpas.

Med beaktande av nyssnämnda synpunkt har försvarsrevisionen uppgjort sitt förslag till värnpliktstjänstgöringens avkortning. Såsom förut nämnts, har revisionen för sin del funnit sig böra föreslå en sammanlagd utbildningstid av

180 dagar för vapenföra värnpliktiga i allmänhet, tilldelade fotfolket, trängen och intendenturtrupperna, ävensom för icke vapenföra värnpliktiga i allmänhet,

240 dagar för vapenföra värnpliktiga i allmänhet, tilldelade rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och marinen, ävensom för underbefäl och fackmän vid fotfolket, trängen och intendenturtrupperna, samt

365 dagar för vapenföra och 275 dagar för icke vapenföra studenter och likställda.

Därjämte har revisionen ansett, att den sålunda bestämda tjänstgöringstiden bör för vapenföra värnpliktiga i allmänhet, vilka fullgöra tjänstgöring under vinterhalvåret, utökas med 30 dagar.

Slutligen har revisionen föreslagit, att Kungl. Maj:t skall äga att för utbildningsarbetets underlättande samt vakt- och vårdtjänstens upprätthållande beordra erforderligt antal fotfolket tilldelade vapenföra värnpliktiga att vid rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och kustartilleriet fullgöra sin värnplikt med 210 dagar i en följd.

Uti det av försvarsrevisionen sålunda uppgjorda förslaget har nu

Kungl. Maj:t vidtagit den ändringen, att — med undantag för icke vapenföra studenter och likställda — den sammanlagda tjänstgöringstiden ytterligare minskats nämligen med 35 dagar för vapenföra studenter och likställda samt med 30 dagar för övriga värnpliktskategorier. I sammanhang härmed har antalet repetitionsövningar vid fotfolket samt trängen i egentlig trängtjänst och sjukbärartjänst ävensom för underbefäl och fackmän minskats från tre till två. Vidare har den av försvarsrevisionen föreslagna ökade tjänstgöringstiden för vinterkontingenterna borttagits. Slutligen har Kungl. Maj:t ansett ett beordrande av vapenföra värnpliktiga från fotfolket böra kunna äga rum jämväl till trängen, intendenturtrupperna och flottan. Tjänstgöringen för de sålunda beordrade skulle, oaktat den finge fullgöras i en följd, omfatta samma dagantal som vid fotfolket eller 150 dagar.

Av nedan intagna sammanställning framgå närmare skiljaktigheterna mellan försvarsrevisionens och Kungl. Maj:ts förslag beträffande ordnandet av tjänstgöringen för vapenföra värnpliktiga i allmänhet.

Truppslag.	Första tjänstgöring		Repetitions- övningar (antal och längd).	Summa dagar.	
	Sommar- gruppen.	Vinter- gruppen.			
Fotfolket	Försvarsrevisionen	105	105 + 30	3 × 25	180 (210)
	Kungl. Maj:t	90	—	2 × 30	150
Rytteriet och artilleriet utom Bodens artilleri- reg:te	Försvarsrevisionen	156	156 + 30	2 × 42	240 (270)
	Kungl. Maj:t	150	—	2 × 30	210
Bodens artillerireg:te och ingenjörtrupperna	Försvarsrevisionen	170	170 + 30	2 × 35	240 (270)
	Kungl. Maj:t	150	—	2 × 30	210
Trängen i egentlig träng- tjänst och sjukbärar- tjänst	Försvarsrevisionen	105	105 + 30	3 × 25	180 (210)
	Kungl. Maj:t	90	—	2 × 30	150
Trängen i egentlig sjuk- vårdstjänst	Försvarsrevisionen	130	130 + 30	2 × 25	180 (210)
	Kungl. Maj:t	100	—	2 × 25	150
Intendenturtrupperna	Försvarsrevisionen	155	155 + 30	1 × 25	180 (210)
	Kungl. Maj:t	120	—	1 × 30	150
Flottan	Försvarsrevisionen	240	240 + 30	—	240 (270)
	Kungl. Maj:t	210	—	—	210
Kustartilleriet	Försvarsrevisionen	198	198 + 30	1 × 42	240 (270)
	Kungl. Maj:t	168	—	1 × 42	210

Innan utskottet ingår på en granskning av de för de särskilda vapenslagen föreslagna tjänstgöringstiderna, tillåter sig utskottet framhålla vissa allmänna synpunkter, vilka äga tillämplighet på samtliga vapenslag.

Såsom av ovan intagna sammanställning framgår, är den sammanlagda tjänstgöringstiden för vapenföra värnpliktiga i allmänhet enligt Kungl. Maj:ts förslag 30 dagar (för vintergrupperna 60 dagar) kortare än enligt försvarsrevisionens förslag. Denna skillnad kan vid ett mera ytligt betraktande förefalla vara av mindre betydelse. Detta är emellertid ingalunda förhållandet. Med en så starkt begränsad övningstid, som försvarsrevisionen föreslagit, är det tydligt, att ett borttagande av ytterligare 30 dagar måste ur utbildningssynpunkt framstå såsom en synnerligen betänkelig åtgärd. Man måste nämligen ihågkomma, att det är först sedan den grundläggande utbildningen bibringats de värnpliktiga, som övningstiden kan på ett fullt rationellt och resultatgivande sätt utnyttjas. De ifrågavarande 30 dagarna måste därför tillmätas ett avsevärt större värde än som framgår endast av förhållandet mellan sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar enligt Kungl. Maj:ts förslag och försvarsrevisionens. Såsom nedan under respektive truppslag närmare påvisas, kommer också det militära utbytet av värnpliktstjänstgöringen enligt försvarsrevisionens förslag att bli avsevärt överlägset det, som skulle vinnas med den av Kungl. Maj:t föreslagna anordningen. Härtill bidrager givetvis även den omständigheten, att den av försvarsrevisionen föreslagna längre tjänstgöringen medgiver en ur utbildnings- och övnings-synpunkt mera tillfredsställande uppdelning av tjänstgöringstiden på första tjänstgöring och repetitionsövningar.

Enligt försvarsrevisionens förslag skola vapenföra värnpliktiga vara inne i tjänstgöring året om. Detta är jämväl förhållandet enligt Kungl. Maj:ts förslag, utom vad angår trängen och eventuellt även kustartilleriet. Mellan de båda förslagen föreligger emellertid den principiella skillnaden, att medan försvarsrevisionen anser, att vinterkontingenterna skola erhålla en någorlunda nöjaktig med sommargrupperna jämförlig utbildning, nämnda kontingenter enligt Kungl. Maj:ts förslag äro avsedda uteslutande för vakt- och vårdtjänst. Mot detta Kungl. Maj:ts förslag, varigenom en hel del värnpliktiga praktiskt taget skulle gå förlorade för försvaret, kan givetvis först och främst göras den invändningen, att ett inkallande av vapenföra värnpliktiga utan att meddela dem någon utbildning i vapentjänst måste anses stå i uppenbar strid med hela värnpliktstjänstgöringens syfte, och att en dylik anordning därför icke bör ifrågakomma, även om det nu endast gäller ett provisorium i avvaktan på en ny härordnings antagande. Frånsett denna principiella invändning är det emellertid på-

tagligt, att försvarsrevisionens förslag innebär bestämda fördelar framför den av Kungl. Maj:t föreslagna anordningen.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle sålunda all vinterutbildning för de värnpliktiga bortfalla. För ett land med sådana klimatiska förhållanden som Sverige, och där man alltid måste räkna med möjligheten av ett vinterfälttåg, innebär detta givetvis en olägenhet av mycket allvarlig art. Genom att vidhålla kravet på att de under vinterhalvåret inkallade kontingenterna skola erhålla militär utbildning och, på sätt längre fram närmare omförmäles, bereda möjlighet att förlägga en repetitionsövning till vintern har försvarsrevisionen åter sökt att, så långt med den begränsade övningstiden är möjligt, tillgodose kravet på att de värnpliktiga skola utbildas jämväl med hänsyn till under vintertid rådande förhållanden.

Den omständigheten, att enligt Kungl. Maj:ts förslag vapenföra värnpliktiga under vintern icke skola inkallas i större utsträckning än som erfordras för vakt- och vårdtjänsten, kommer jämväl att medföra, att för det fast anställda manskapets utbildning erforderlig trupp saknas. Följden härav bliver, att nämnda utbildning, vilken med hänsyn till värnplikts-tjänstgöringens avkortning måste tillmätas särskilt stor betydelse, kommer att i hög grad försvåras. Då en god utbildning av det fast anställda manskapet städse ansetts vara av synnerlig betydelse för rekryteringen, är det att befara, att denna genom ett antagande av Kungl. Maj:ts förslag skall komma att få kämpa med än ytterligare svårigheter. Vidare kommer avsaknaden under större delen av året av erforderlig trupp att medföra, att erforderlig sysselsättning icke kan beredas befälspersonalen, något som givetvis är ägnat att verka i hög grad desorganiserande på hela organisationen. Därest i enlighet med försvarsrevisionens förslag, värnpliktiga i för utbildnings bedrivande erforderlig utsträckning inkallas under vinterhalvåret, komma däremot såväl underbefäl som ett betydande antal underofficerare och yngre officerare ävensom ett antal äldre officerare att med säkerhet få sysselsättning vid trupp året om. För dem som icke hava trupptjänst kan åter tiden i lämplig utsträckning utfyllas genom befälsövningar m. m. Slutligen torde jämväl böra framhållas, att det med hänsyn till de för närvarande rådande stora vakanserna bland befälet, är en stor fördel, därest utbildningen kan i enlighet med försvarsrevisionens förslag äga rum i omgångar, särskilt då fråga är om den onormalt stora årsklassen 1920.¹⁾

¹⁾ Orsakerna till den stora ökningen av 1920 års värnpliktskontingent torde vara att söka dels i den minskade emigrationen, dels däri att många värnpliktiga i avvaktan på tjänstgöringstidens minskning tidigare erhållit uppskov, dels i fastställandet av ett nytt besiktningsreglemente, dels ock slutligen i det stora antalet vakanser vid truppförbanden (f. n. omkring 6,600), vilka medföra en ökning av värnpliktskontingenten av omkring 2,000 man.

Uti sitt till statsrådsprotokollet avgivna yttrande i ämnet har chefen för lantförsvarsdepartementet anført, att genom ett rationellt utnyttjande av övningstiden och genom utmönstring ur utbildningsprogrammen av en del mindre väsentligt till fördel för det mera väsentliga ett gott utbildningsresultat bör kunna vinnas under avsevärt kortare tid än den nu i värnpliktslagen fastställda. Utskottet tillåter sig framhålla, att försvarsrevisionen vid uppgörandet av sitt förslag redan räknat med att en dylik omläggning av utbildningsprogrammen måste äga rum.

Utskottet övergår härefter till en granskning av Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser tjänstgöringstidens längd och fördelning för de olika värnpliktskategorierna.

Vad då först *fotfolket* angår, skulle tiden för första tjänstgöringen för detta truppslag tilldelade vapenföra värnpliktiga utgöra enligt Kungl. Maj:ts förslag 90 dagar och enligt försvarsrevisionens förslag 105 dagar (för vintergruppen 135 dagar). Skillnaden mellan de båda förslagen är således ifråga om dagantalet icke stor, men med hänsyn till vad utskottet förut anført beträffande värdet av de dagar, som tillkomma efter den grundläggande utbildningens meddelande, ingalunda betydelselös. Det kan därför utan tvekan sägas, att försvarsrevisionens förslag i förevarande hänseende är Kungl. Maj:ts överlägset. Vad den 30 dagar längre tjänstgöringstiden för vintergruppen beträffar, betingas denna därav, att utbildningen under vintern med dess korta dagar kräver längre tid än under sommaren. Såsom försvarsrevisionen framhållit, måste det emellertid för alla sådana värnpliktiga, exempelvis jordbruksarbetare och vissa säsongarbetare, vilka hava sin mest inkomstbringande sysselsättning förlagd till sommarhalvåret, givetvis innebära en bestämd fördel att få fullgöra första tjänstgöringen under vintern, även om tjänstgöringstiden därigenom skulle bliva något förlängd.

Därest, på sätt Kungl. Maj:t föreslår, första tjänstgöringen bestämmes endast till 90 dagar, måste såsom departementschefen jämväl framhåller, de värnpliktiga inkallas i tre omgångar, därav huvudmassan på sommaren och de båda för uteslutande vakt- och vårdtjänst avsedda omgångarna under övriga delar av året. Frånsett den synnerligen störande inverkan på den inre tjänstens ordnande, som en dylik uppdelning av årsklassen i tre omgångar kommer att medföra, skulle, såsom förut nämnts, de för vakt- och vårdtjänsten avsedda båda grupperna icke erhålla någon som helst militär utbildning. Enligt vad utskottet inhämtat torde för vardera vintergruppen krävas minst 60 man per regemente. Då antalet infanteriregementen utgör 28, skulle alltså — frånsett de kontingenter, som enligt såväl försvarsrevisionens som i

än större omfattning Kungl. Maj:ts förslag äro avsedda att beordras till tjänstgöring vid andra vapenslag — minst ($2 \times 60 \times 28 =$) 3,360 man praktiskt taget gå förlorade för härens viktigaste vapenslag. Att en dylik anordning icke kan av utskottet förordas, ligger i öppen dag.

Med avseende å repetitionsövningarna har försvarsrevisionen föreslagit, att dessa bibehållas vid samma antal som för närvarande, eller tre, men att dagantalet minskas för varje övning från 30 dagar till 25 dagar. Huvudskälen för revisionens förslag om bibehållandet av tre repetitionsövningar har varit, dels den stora betydelse för såväl truppförbandens som befälets utbildning, som repetitionsövningarna av den militära sakkunskapen tillmätas, dels att underlätta en sådan övnings förläggning till vintertiden, varigenom vinterutbildning i viss utsträckning kan ernås. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle repetitionsövningarnas antal minskas till två, vardera om 30 dagar såsom hittills. Såsom skäl för minskningen av repetitionsövningarnas antal har föredragande departementschefen anfört, att på grund av den starka ökning av årsklasserna som inträtt, sedan man först framställde kravet på att tre årsklasser skulle deltaga i dessa övningar, två repetitionsövningar syntes vara tillräckligt med hänsyn till vad som vore oundgängligen nödvändigt för att möjliggöra bedrivandet av övningar i större förband.

Med avseende å vad departementschefen sålunda anfört är det visserligen riktigt, att värnpliktsklasserna under de senare åren väsentligt ökats, men att därav draga den slutsatsen, att två årsklasser värnpliktiga skulle vara tillräckliga för anordnande av övningar i större förband, är icke med förhållandena överensstämmande. I 1914 års härordningsproposition framhölls, att det för erhållande av tillräckligt starka förband och ur andra synpunkter vore synnerligen önskvärt, om antalet repetitionsövningar kunde ökas från tre till fyra. Med hänsyn till därmed förknippade sociala olägenheter syntes dock en sådan ökning icke böra ifrågasättas. Sedan dess har emellertid behovet av manskap under repetitionsövningarna väsentligt ökats, i det granatkastar- och pionjärförbanden tillkommit och ökat personalbehov för kulsprute- och signalformationerna gjort sig gällande. Enligt de beräkningsgrunder, vilka lågo till grund för 1914 års härordningsproposition, skulle på varje regemente under repetitionsövningarna med tre årsklasser komma i medeltal 1,600 man, ett antal vilket torde vara det minsta för att verkliga tillämpningsövningar i större förband skola kunna bedrivas. Med tillämpning av samma beräkningsgrunder skulle två årsklasser,

lika stora som årsklassen 1920, tillföra varje regemente en kontingent av 1,700 man. Härifrån måste emellertid avdrag göras dels för vintergrupperna, vilka antagas fullgöra en repetitionsövning i följd med första tjänstgöringen, dels för de kontingenter, som avses att beordras till tjänstgöring vid specialvapnen och marinen, dels för erforderliga kontingenter till Svea och Göta livgarden ävensom till de för Bodens samt Karlskrona och Vaxholms fästningar avsedda regementena, vilka kontingenter antagas fullgöra en repetitionsövning i anslutning till första tjänstgöringen, dels ock slutligen för vapenföra studenter och likställda, vilka fullgöra endast en repetitionsövning. Enligt verkställda beräkningar minskas på grund av dessa avdrag ovannämnda siffra till 1,360 man. Häri ingå emellertid minst 100 man, vilka, såsom tillhörande vintergrupperna, icke erhållit någon som helst utbildning och följaktligen icke heller böra medräknas. I betraktande härav och med hänsyn därtill att vid beräkningen av förenämnda avdrag räknats med minimisiffror ävensom i betraktande av det stora antalet volontärvakanser, torde i verkligheten den för repetitionsövningarna disponibla kontingenten icke komma att överstiga 1,200 man per regemente, d. v. s. 400 man mindre än som redan år 1914 ansågs vara det minsta erforderliga. En granskning av Kungl. Maj:ts förslag leder således till det resultatet, att därest repetitionsövningarna över huvud taget skola kunna fylla sitt ändamål, det icke är tillräckligt att för dem avse endast två årsklasser utan måste, i enlighet med vad försvarsrevisionen föreslår, härför tagas i anspråk samma antal årsklasser som för närvarande.

Även om det ur militär synpunkt sett måste medgivas, att Kungl. Maj:ts förslag beträffande dagantalet för varje repetitionsövning äger företräde framför försvarsrevisionens, står det dock för utskottet klart, att det sätt, varpå revisionen ansett repetitionsövningarna vid infanteriet böra anordnas, är betydligt överlägset det i den kungl. propositionen framställda förslaget. Utskottet anser sig i detta sammanhang böra särskilt framhålla det nära samband, som äger rum mellan första tjänstgöringens längd och antalet repetitionsövningar. I samma mån som första tjänstgöringen minskas och tillfällena att därunder bedriva tillämpningsövningar i kompani- och högre förband inskränkas, i samma mån framträder behovet av tillräckligt antal repetitionsövningar med ökad styrka. Också har man i länder, vilkas härordningar bygga på det s. k. milissystemet, sökt kompensera de med den korta tjänstgöringen förenade olägenheterna genom ett flertal repetitionsövningar. I Schweiz uppgår sålunda antalet dylika övningar till icke mindre än åtta.

Såsom i det föregående omnämnts har försvarsrevisionen genom att föreslå repetitionsövningarnas bibehållande vid nuvarande antal jämväl velat underlätta en sådan övnings förläggande till vintertiden, varigenom vinterutbildning i viss utsträckning skulle kunna ernås. Häremot har föredragande departementschefen anfört, att starka skäl syntes honom tala mot sammandragande till repetitionsövning under vintern av värnpliktiga, vilka dessförinnan icke erhållit någon särskild vinterutbildning, och att det med en avsevärd förkortning av övningstiden vore nödvändigt att definitivt övergiva »vinterlinjen» även i den starkt modifierade form försvarsrevisionen tänkt sig densamma. Mot vad sålunda anförts vill utskottet endast framhålla, att med hänsyn till den synnerligen stora betydelse som vinterutbildningen tillmätes icke blott av den militära sakkunskapen utan jämväl av samtliga civila personer, som tidigare deltagit i utredningar angående försvarsväsendets ordnande, än starkare skäl tala mot en anordning, enligt vilken mobilisering vintertid, därest en sådan skulle inträffa, skulle äga rum med värnpliktiga, vilka icke erhållit någon som helst vinterutbildning. Visserligen anser sig departementschefen, i anslutning till vad vissa reservanter inom försvarsrevisionen uttalat, icke böra under provisorieåren räkna med »en krigsmobilisering för här ifrågavarande värnpliktiga», men han synes här helt förbise det faktum, att dessa värnpliktiga ända till år 1935 kvarstå i beväringen och följaktligen måste kunna tagas i anspråk, därest mobilisering under denna tid skulle inträffa. I övrigt vill utskottet framhålla, att vinterrepetitionsövning, på sätt försvarsrevisionen tänkt sig, torde utan särskild våda för de värnpliktiga kunna äga rum, därest övningen ordnas på ett ändamålsenligt sätt och bedrives med den försiktighet förhållandena påkalla. Genom att begränsa dessa övningar till två arméfördelningar årligen torde den ur hygienisk synpunkt viktiga förläggningsfrågan kunna på ett tillfredsställande sätt lösas.

Vad härefter *rytteriet*, *artilleriet* och *ingenjörtrupperna* angår, är skillnaden mellan den för dessa truppslag tilldelade vapenföra värnpliktiga av försvarsrevisionen och Kungl. Maj:t föreslagna tiden för första tjänstgöringen icke så stor — den utgör för rytteriet och artilleriet utom Bodens artilleriregemente 6 dagar (för vintergrupperna 36 dagar) samt för sistnämnda regemente och ingenjörtrupperna 20 dagar (för vintergrupperna 50 dagar). Med hänsyn såväl till den något längre tiden som framför allt till det sätt, varpå tjänstgöringen är avsedd att ordnas, måste dock det av försvarsrevisionen framställda förslaget anses fördelaktigare än Kungl. Maj:ts. Utskottet anser sig endast böra framhålla, att sistnämnda förslag icke medger någon som helst vinterutbildning.

försvårar det fast anställda manskapets utbildning och bereder icke möjlighet att utnyttja befälet under en stor del av året.

Antalet repetitionsövningar vid nu ifrågavarande vapenslag skulle enligt såväl försvarsrevisionens som Kungl. Maj:ts förslag bliva desamma som för närvarande. Däremot skulle antalet dagar för varje övning enligt Kungl. Maj:ts förslag minskas med 12 dagar för rytteriet och artilleriet utom Bodens artilleriregemente samt med 5 dagar för sistnämnda regemente och ingenjörtrupperna. Med hänsyn därtill att det visat sig förenat med avsevärda svårigheter att under den nu bestämda tiden medhinna vad som under repetitionsövningarna bör genomgåas och i betraktande av repetitionsövningarnas ökade betydelse efter första tjänstgöringens avkortande, har utskottet icke ansett sig kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag. Ett ytterligare skäl härtill är, att enligt sistnämnda förslag vintergruppen skulle göra en repetitionsövning i omedelbar anslutning till första tjänstgöringen, en anordning vilken skulle hava till följd, att den för repetitionsövningarna disponibla styrkan, vilken redan nu torde vara den minsta möjliga för att verkliga tillämpningsövningar skola kunna bedrivas, komme att ytterligare reduceras.

Med avseende å det sätt, varpå tjänstgöringen vid *trängen* enligt Kungl. Maj:ts förslag är avsedd att ordnas, vill utskottet framhålla, att enligt 1914 års härordning värnpliktiga vid *trängen* i egentlig trängtjänst och sjukbärartjänst varit inkallade till tjänstgöring på en gång under sommaren, under det att de egentlig sjukvårdstjänst tilldelade värnpliktiga legat inne under vinterhalvåret. Därjämte hava underbefäl och fackmän praktiskt taget varit i tjänstgöring under hela året. Genom denna anordning har vakt- och vårdtjänsten kunnat upprätthållas och utbildningen av det fast anställda manskapet tillfredsställande bedrivas. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle däremot under tiden från början av december, då underbefäl och fackmän fullgjort sin tjänstgöring, till slutet av maj icke några som helst vapenföra värnpliktiga befinna sig i tjänstgöring. Genom en dylik anordning kommer givetvis icke blott vakt- och vårdtjänsten utan jämväl det fast anställda manskapets utbildning att i hög grad försvåras eller omöjliggöras. Enda sättet att råda bot på dessa svårigheter torde vara att beordra ett jämförelsevis stort antal värnpliktiga från fotfolket till tjänstgöring vid *trängen*, en anordning vilken ur infanteriets synpunkt icke kan vara annat än ofördelaktig. Att märka är även, att antalet dagar för repetitionsövningarna av Kungl. Maj:t föreslagits till 30 för *trängen* i egentlig trängtjänst och i sjukbärartjänst men endast till 25 dagar för *trängen* i egentlig sjukvårdstjänst. Att på detta sätt bestämma dagantalet olika för de särskilda

tjänsterna vid ett och samma vapenslag är givetvis ägnat att vålla oreda och måste därför såsom olämpligt avstyrkas. Beträffande antalet repetitionsövningar vid trängen i egentlig trängstjänst och i sjukbärartjänst gäller i tillämpliga delar vad utskottet anfört i fråga om repetitionsövnin-garnas antal vid infanteriet.

Den av Kungl. Maj:t för *intendenturtrupperna* föreslagna övnings-tiden förutsätter, att de värnpliktiga måste uppdelas i tre särskilda om-gångar. Härigenom kommer utbildningen att avsevärt försvåras, var-jämte den föreslagna anordningen i och för intendenturförrådets skötsel nödvändiggör anställandet av civil arbetskraft och därmed följande kostnader.

Med avseende å *underbefäl och fackmän* vid fotfolket, trängen och intendenturtrupperna överensstämman försvarsrevisionens och Kungl. Maj:ts förslag därutinnan, att de båda utöka den för övriga värnpliktiga föreslagna första tjänstgöringen med 60 dagar. Av vad förut anförts rörande tjänstgöringsförhållandena vid dessa truppslag framgår, att ett avsevärt bättre resultat erhålles med den av försvarsrevisionen före-slagna utbildningstiden. Såsom en alldeles särskild brist hos Kungl. Maj:ts förslag måste framhållas, att underbefäl och fackmän icke er-hålla någon som helst vinterutbildning. Detta är givetvis så mycket mera betänkligt, som ifrågavarande värnpliktiga utgöra föregångsmän för de övriga.

Enligt försvarsrevisionens förslag skola underbefäl och fackmän uttagas av båda tjänstgöringsomgångarna. Detta förslag har departe-mentschefen icke ansett sig kunna biträda, utan synes han förutsätta, att underbefäl och fackmän skola uttagas endast av sommargrupperna. En dylik anordning skulle emellertid medföra, att exempelvis vid intenden-turtrupperna icke mindre än ($3 \times 14 =$) 42 procent skulle uttagas av sommargruppen, vilket näppeligen kan anses vara rättvist mot de värn-pliktiga och dessutom omöjliggör uttagandet av de för ändamålet lämp-ligaste bland årsklassen i dess helhet. Liknande synpunkter göra sig gällande ifråga om uttagningen vid infanteriet.

Med avseende å tjänstgöringstiden för *flottan* tilldelade värnpliktiga tillåter sig utskottet hänvisa till vad chefen för marinstaben därom uti sitt i ärende avgivna yttrande anfört, nämligen att det av försvarsrevi-sionen framlagda förslaget vållar de minsta rubbningarna i flottans nu-varande organisation och synes ägnat att medgiva en tämligen tillfreds-ställande utbildning av de värnpliktiga, under det att det inom revisio-nen reservationsvis framlagda förslaget skulle vålla såväl stora rubbnin-gar i organisationen som ett väsentligt sämre utbildningsresultat och

därför måste på det allvarligaste avstyrkas. Den omständigheten, att Kungl. Maj:t icke ansett sig kunna i denna del godtaga reservanternas förslag utan ökat detsamma med 30 dagar bestyrker enligt utskottets uppfattning marinestabschefens sålunda gjorda uttalande.

Beträffande tjänstgöringstiden vid *kustartilleriet* göra sig i stort sett enahanda synpunkter gällande som i fråga om härens specialvapen. Ur såväl utbildnings- som krigsberedskapssynpunkt måste ett bestämt företräde givas åt försvarsrevisionens förslag.

Vad härefter *vapenföra studenter och likställda* angår, har försvarsrevisionen för dessa föreslagit en sammanlagd tjänstgöringstid av 365 dagar. Kungl. Maj:t åter har ansett tjänstgöringstiden böra bestämmas till endast 330 dagar. Därjämte är att märka, att enligt Kungl. Maj:ts förslag den senare perioden av första tjänstgöringen skulle så utsträckas, att den lämnar rum för en hemförlovningstid av 20 dagar. Uti det av försvarsrevisionen upprättade diagrammet över tjänstgöringen finnes däremot icke några hemförlovningsdagar inlagda, utan har revisionen synbarligen tänkt sig, att de värnpliktiga i stället skulle erhålla viss tids tjänstledighet. Beräknas denna uppgå till sammanlagt 20 dagar, skulle den effektiva tjänstgöringstiden uppgå till 245 dagar eller 15 dagar mera än enligt Kungl. Maj:ts förslag. Ehuru skillnaden mellan de båda förslagen icke är stor, torde dock med hänsyn till den längre tjänstgöringstiden ett bättre utbildningsresultat kunna påräknas med försvarsrevisionens förslag än med Kungl. Maj:ts.

Enligt såväl försvarsrevisionens som Kungl. Maj:ts förslag skulle första tjänstgöringen för studenter och likställda uppdelas på två skilda perioder, den ena under första årets sommarmånader och den andra under andra årets vinter- och sommarmånader. Denna anordning torde emellertid icke böra utesluta, att de värnpliktiga, som sådant åstunda, må, i enlighet med vad de militära myndigheterna framhållit, efter Kungl. Maj:ts beprövande fullgöra första tjänstgöringen i en följd. Någon ändring i lagens avfattning är icke härav påkallad.

Beträffande slutligen tjänstgöringstiden för *icke vapenföra i allmänhet* skulle denna utgöra enligt försvarsrevisionens förslag 180 dagar och enligt Kungl. Maj:ts förslag 150 dagar. Med hänsyn till den vid truppförbanden förekommande stora mängden av handräckningsgöromål av olika slag är det tydligt, att försvarsrevisionens är det ur militär synpunkt fördelaktigare, då möjlighet därigenom beredes att på ett bättre sätt än enligt Kungl. Maj:ts förslag utnyttja den korta övningstiden för vapentjänsten.

Av den granskning utskottet underkastat Kungl. Maj:ts förslag torde framgå, att trots skiljaktigheten med avseende å tjänstgöringstiden mellan detsamma och försvarsrevisionens förslag i allmänhet inskränker sig till endast 30 dagar, det förra dock lider av så väsentliga brister, att det icke kan av utskottet tillstyrkas. En ingående jämförelse mellan de båda förslagen bestyrker oförtydligt det av motionärerna i ämnet gjorda uttalandet, att försvarsrevisionens förslag tillvaratager möjligheterna till inskränkningar i de värnpliktigas tjänstgöringstid så långt det är förenligt med ett fasthållande av det ledmotiv, som bör vara normerande för provisoriets ordnande, nämligen att bevara den förefintliga organisationen, intill dess frågan om det framtida ordnandet av vårt försvarsväsende i dess helhet föreligger. Att därutöver gå till ett försvagande, som på vissa punkter närmar sig desorganisation, synes, såsom motionärerna framhållit, icke vara av sakliga hänsyn tillrådligt eller påkallat.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts i propositionen nr 430 framlagda förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, må med anledning av den av herrar Ekman och Kvarnzelius i första kammaren avgivna motionen nr 312 och den av herr Johan Jönsson i Revinge i andra kammaren avgivna motionen nr 458, för sin del antaga följande

Förslag

till

L a g

om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass.

Utan hinder av vad gällande värnpliktslag därom stadgar förordnas härigenom som följer:

§ 1.

Vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass, med undantag av dem, som omnämnas i § 27 mom. 1 B och C värnpliktslagen samt i § 2 denna lag, äro, sedan de blivit inskrivna, skyldiga att under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan anges, nämligen:

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 6 saml. 3 avd. 2 häft. (Nr 3—6.) 1721 20 4

a) vid *fotfolket* i sammanlagt 180 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 105 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde året;

b) vid *rytteriet, fältartilleriet, positionsartilleriet* samt *fästningsartilleriet å Karlsborg* i sammanlagt 240 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 156 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 42 dagar under vart och ett av andra och tredje åren;

c) vid *fästningsartilleriet i Boden* och *fästningsingenjörtrupperna* i sammanlagt 240 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 170 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 35 dagar under vart och ett av tredje och fjärde åren;

d) vid *fältingenjör- och fälttelegraftrupperna* i sammanlagt 240 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 170 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 35 dagar under vart och ett av andra och tredje åren;

e) vid *trängen* och *intendenturtrupperna* i sammanlagt 180 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

vid *trängen i egentlig trängtjänst* och *i sjukbärartjänst*:

med en första tjänstgöring om 105 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde eller femte året;

vid *trängen i egentlig sjukvårdstjänst*:

med en första tjänstgöring om 130 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 25 dagar under vardera av andra och fjärde åren, samt

vid *intendenturtrupperna*:

med en första tjänstgöring om 155 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 25 dagar under fjärde året;

f) vid *marinen* i sammanlagt 240 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

av de i *allmän tjänst*, *sjötjänst* eller *stationstjänst* inskrivna i en följd med början under första eller andra året, samt

av de i *kustartilleritjänst* inskrivna:

med en första tjänstgöring om 198 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitionsövning om 42 dagar under fjärde året.

§ 2.

Vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass, som jämlikt bestämmelserna i § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen vid fotfolket, trängen och intendenturtrupperna uttagits för utbildning till underbefäl eller fackmän, äro skyldiga att för sin utbildning tjänstgöra i sammanlagt 240 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

vid *fotfolket*:

med en första tjänstgöring om 165 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde året, samt

vid *trängen* och *intendenturtrupperna*:

med en första tjänstgöring om 165 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde eller femte året.

§ 3.

Oavsett vad ovan i §§ 1 och 2 stadgas angående utbildningstidens längd och fördelning, skall för vapenföra värnpliktiga, som påbörja första tjänstgöringen (tjänstgöring i en följd) under första året, denna ökas med 30 dagar.

§ 4.

Vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass, som omnämnas i § 27 mom. 1 B och C värnpliktslagen, äro, sedan de blivit inskrivna, skyldiga att under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan angives, nämligen:

a) vid *hären* i sammanlagt 365 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om minst 323 dagar, som uppdelas på första och andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning under andra året;

b) vid *marinen* i 365 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

i annan tjänst än kustartilleritjänst i en följd med början under första året, samt

i kustartilleritjänst med en första tjänstgöring om 323 dagar, som tager sin början under första året, och med en repetitions-(regements-)övning om 42 dagar under tredje året.

§ 5.

Ikke vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass äro, sedan de blivit inskrivna, skyldiga att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan angives, nämligen:

a) icke vapenföra, som omförmälas i § 27 mom. 2 A värnpliktslagen, i sammanlagt 180 dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras antingen i en följd med början under första eller andra året eller ock med en första och en andra tjänstgöring under de tre första åren, samt

b) icke vapenföra, som omförmälas i § 27 mom. 2 B och C värnpliktslagen, i 275 dagar i en följd med början under första eller andra året.

§ 6.

I den mån sådant finnes för utbildningsarbetets ändamålsenliga bedrivande samt erforderlig häst- och materielvård oundgängligen nödigt, må Konungen beordra erforderligt antal fotfolket tilldelade vapenföra värnpliktiga att vid rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och kustartilleriet fullgöra dem enligt § 1 a) åliggande tjänstgöring med 210 dagar i en följd.

§ 7.

Därest, på sätt Konungen närmare förordnar, hemförlovning av värnpliktiga skall äga rum viss tid under pågående tjänstgöring, äger värnpliktig, som sådant åstundar, efter därom hos vederbörande militärmyndighet gjord framställning, kvarstanna i tjänstgöring intill utgången av den tjänstgöringsperiod, till vilken han inkallats.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Stockholm den 6 juni 1920.

På det sammansatta utskottets vägnar:

LUDVIG WIDELL.

Reservation:

av herrar *Johan Nilsson, Sigfrid Hansson, Anderson* i Råstock och *Johansson* i Stockholm, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Av den i det föregående lämnade sammanfattande redogörelsen framgår, att avsikten med Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framlagda förslag är att, i avvaktan på resultatet av den förestående allmänna revisionen av vårt försvarsväsende, åstadkomma en av förhållandena påkallad inskränkning av övningstiden för de värnpliktiga. Förslaget innebär alltså en provisorisk anordning. I fråga om längden och förläggningen av övningstiden under detta provisorium har till utskottets omprövning förelegat, förutom Kungl. Maj:ts förslag, det av herrar C. G. Ekman, S. H. Kvarnzelius och Joh. Jönsson i Revinge först inom försvarsrevisionen och sedermera genom motionerna nr 312 i första och nr 458 i andra kammaren framlagda förslaget.

Vid uppgörandet av de båda förslagen ha utgångspunkterna varit gemensamma. Kungl. Maj:t återoppar sålunda i sin proposition det av

försvarsrevisionen gjorda uttalandet, att de efter världskrigets avslutande inträdda utrikespolitiska förhållandena icke synas vara av beskaffenhet att påkalla upprätthållande av någon högre grad av krigsberedskap samt att en åykortning å de värnpliktigas övningstid måste anses erforderlig såväl ur statsfinansiell synpunkt som med hänsyn till det rådande starka behovet av att kunna åt det under nuvarande förhållanden mera än vanligt viktiga produktiva arbetet ägna alla till buds stående krafter. Utskottet delar den sålunda uttalade uppfattningen.

Det torde icke kunna förnekas, att dessa synpunkter blivit på ett bättre sätt beaktade i Kungl. Maj:ts förslag än i det av motionärerna framlagda förslaget. Motionärerna förorda nämligen en ökning av den av Kungl. Maj:t föreslagna övningstiden med i allmänhet 30 dagar, men för stora grupper värnpliktiga med ända upp till 60 dagar. Enligt uppgift utgöra de under år 1920 inskrivna värnpliktiga omkring 48,000. Motionärernas förslag torde sålunda innebära, att för dessa värnpliktigas utbildning ytterligare omkring 1,500,000 dagar, som enligt Kungl. Maj:ts förslag kunna besparas, gå förlorade för det produktiva arbetet. Det är uppenbart, att en dylik ökning av tjänstgöringsdagarnas antal också kommer att medföra en betydande direkt utgift för staten och alltså icke rätt väl överensstämmande med de av försvarsrevisionen åberopade statsfinansiella synpunkterna.

Kungl. Maj:ts förslag måste sålunda ur såväl statsfinansiell synpunkt som med hänsyn till det starka behovet av arbetskrafter inom produktionen bestämt förordas framför motionärernas. Det senare förslaget synes icke heller ur andra synpunkter bjuda några fördelar framför Kungl. Maj:ts förslag, som skulle kunna uppväga sparsamhetssynpunkterna. Under ärendets behandling inom utskottet ha visserligen förspåkarna för motionärernas förslag framhållit, att en mera omfattande utbildning kan medhinnas om övningstiden är 30 resp. 60 dagar längre. Motionärerna ha däremot icke lyckats ådagalägga, att en utbildningstid på just 180 respektive 210 dagar för infanteriet, trängen och intendenturtrupperna samt 240 respektive 270 dagar för övriga vapenslag är den lämpligaste. De ha tvärtom redan inom försvarsrevisionen medgivit, att genom deras förslag »utbildningsresultatets militära värde kommer att minskas» och nöjt sig med den förmodan, att ändock »ett utbildningsresultat av militärt värde skall kunna uppnås». Men även departementschefen kan till stöd för Kungl. Maj:ts förslag anföra, »att genom ett rationellt utnyttjande av övningstiden och genom utmönstring ur utbildningsprogrammen av en del mindre väsentligt till fördel för det mera väsentliga ett gott utbildningsresultat bör kunna vinnas under

avsevärt kortare tid än den nu i värnpliktslagen fastställda». Hur pass tillfredsställande detta resultat i verkligheten kan bli, torde kunna avgöras endast genom förslagets praktiska tillämpning. Med hänsyn till att Kungl. Maj:t föreslagit, att den för 1920 års klass förordade övnings-tiden skall för huvudmassan av de värnpliktiga tillämpas även i avseende på 1919 års klass, kunna praktiska erfarenheter vinnas redan innan försvarsrevisionen avgiver sina slutliga förslag. Även ur denna synpunkt torde det vara av stor betydelse, att av de nu föreliggande förslagen, det som innefattar den kortaste övningstiden blir i praktiken prövat.

Mot Kungl. Maj:ts förslag ha motionärerna vidare anfört, att det skulle »helt avstänga betydande delar av de vapenföra värnpliktiga från all militär utbildning» och »avskryva all vinterutbildning». Påståendet i dess första del innehåller påtagliga överdrifter. De värnpliktiga vid infanteriet, som under höst- och vintermånaderna skulle inkallas väsentligen för vård och vakttjänst, torde icke komma att uppgå till mer än något över 3,000, vilket antal näppeligen kan rubriceras som »betydande delar av de vapenföra värnpliktige». Men därjämte är det oriktigt att påstå, att dessa värnpliktiga skulle »helt avstängas från all militär utbildning». Motionärerna ha själva inom försvarsrevisionen framhållit, att sådana göromål, som äro att hänföra till den egentliga vakttjänsten ävensom till vissa delar av vårdtjänsten, ingå i de vapenföras utbildning. Erfarenheten har också visat, att värnpliktiga av 1918 års klass, som varit inkallade huvudsakligen för vård- och vakttjänst, kunnat erhålla militär utbildning.

Vad angår vinterutbildningen, anser utskottet i likhet med departementschefen »starka skäl tala mot sammandragandet till repetitionsövning under vintern av värnpliktiga, vilka dessförinnan icke erhållit någon särskild vinterutbildning»; detta skulle nämligen även enligt motionärer-nas förslag bli fallet beträffande den övervägande delen av de värnpliktiga. När det häremot åberopas, att man måste räkna med möjligheten av ett vinterfälttåg, så tyckas motionärerna ha förgätit innebörden av sina egna uttalanden i försvarsrevisionen, att förhållandena icke synas vara av beskaffenhet att påkalla upprätthållande av någon högre grad av krigsberedskap. Dessa uttalanden måste nämligen, därest de skola anses ha någon förnuftig mening, innebära, att man icke behöver under de närmaste åren räkna med en mobilisering. Skulle återigen häremot invändas, att de värnpliktiga tillhöra beväringen under 15 år, så synes man vara berättigad att draga i tvivelsmål, att en vinterutbildning av det begränsade slag, som motionärerna förorda, skall sträcka sina verkningar flera år framåt i tiden. För övrigt åberopa motionärerna med

orätt de militära experterna för sin linje. Dessa experter utdömde, som man erinrar sig, för några år sedan en vinterlinje, som dock var väsentligt mindre »delad» än den nu förordade skulle bli.

Slutligen ha motionärerna velat göra gällande, att Kungl. Maj:ts förslag skulle »genom minskning i antalet och omfattningen av repetitionsövningarna väsentligt reducera befälets mest givande och betydelsefulla utbildningstillfällen». Motionärerna ha emellertid icke kunnat bestrida departementschefens uttalade uppfattning, att på grund av de här ifrågakvarande årsklassernas storlek det är möjligt att även med tillgång på endast två årsklasser uppsätta fältstarka förband. Därmed förfaller första delen av deras anmärkning, ty då även enligt Kungl. Maj:ts förslag repetitionsövningar skulle komma att äga rum *varje år* inträder ju ingen minskning i antalet utbildningstillfällen för befälet. Vad åter angår repetitionsövningarnas omfattning, drabbar motionärernas kritik i första hand deras eget förslag, vilket innebär en minskning av dagantalet i repetitionsövningarna för huvudmassan av de värnpliktiga från 30 till 25. Kungl. Maj:t har däremot förordat, att i avseende på huvudmassan av de värnpliktiga repetitionsövningarnas dagantal skall bibehållas vid 30, men ansett, att där för närvarande repetitionsövningen omfattar mer än 30 dagar en reduktion i dagantalet kan ske.

Då utskottet sålunda finner de mot Kungl. Maj:ts utförligt motiverade och i enlighet med de allmänna utgångspunkterna väl avvägda förslag riktade anmärkningarna ogrundade, tillstyrker det Kungl. Maj:ts förslag oförändrat. Endast i avseende på utbildningen av vapenföra värnpliktiga studenter och anställda anser sig utskottet böra framhålla, att därest vissa av dessa värnpliktiga skulle önska fullgöra första tjänstgöringen i en följd och detta skulle befinnas ur utbildningssynpunkt acceptabelt, Kungl. Maj:t bör taga under övervägande lämpligheten av medgivande i denna riktning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med avslag å de i ämnet väckta motionerna, bifalla Kungl. Maj:ts i proposition 430 framställda förslag.»

Särskilda yttranden:

av herrar *Widell* och *Andersson* i Knäppinge, vilka anfört:

»Enär det av försvarsrevisionen framlagda, av motionärerna upptagna förslaget måste, såsom utskottet närmare utvecklat, anses äga synnerligen stora företreden framför Kungl. Maj:ts proposition, hava vi med hänsyn till det läge, vari förevarande fråga för närvarande befinner sig, ansett oss böra biträda utskottets hemställan.»

av herr *Söderhielm*, som anfört:

»Inom försvarsrevisionen hava herrar friherre *Fleming* och *Hammar-skjöld* beträffande revisionens förslag angående övningstiden för 1920 års klass avgivit särskilt yttrande och därvid anfört följande:

'Under arbetet inom försvarsrevisionen hava vi förklarat oss villiga att söka nedbringa kostnaderna för landets försvarsväsende. Inom revisionen har gjorts gällande, att den nuvarande organisationen bör bibehållas under den s. k. provisorietiden, d. v. s. till dess förslag till en ny härordning blifvit utarbetat och antaget. För att vinna detta mål måste man, enligt vår åsikt, även fasthålla vid att de åtgärder, vilka vidtagas under provisorietiden, icke försvaga organisationen. De nu föreslagna åtgärderna synas emellertid gå i motsatt riktning. På grund av ogynnsamma förhållanden och riksdagens beslut hava under de senaste tvenne åren inskränkningar gjorts uti värnpliktstjänstgöringen av sådan omfattning, att fredsorganisationen försvagats och mobiliseringsberedskapen minskats. Vid sådant förhållande hade det, enligt vår mening, varit angeläget att föreslå åtgärder för att bota de skador, freds- och krigsorganisationen redan lidit. I alla händelser borde åtminstone allt undvikits, vilket är ägnat att ytterligare försvaga organisationen. En dylik tanke kan visserligen återfinnas uti försvarsrevisionens betänkande, men den är ingalunda den vägledande. Revisionen utgår nämligen ifrån, att en minskning av utbildningstiden måste göras. Man synes emellertid bortse ifrån, att våra här- och marinorganisationer till så väsentlig del äro byggda på den allmänna värnplikten, att längden av de värnpliktigas tjänstgöring och sättet att anordna densamma på ett mycket kännbart sätt måste inverka på hela utbildningsresultatet vid truppförbanden och på organisationens fasthet. För de värnpliktiga bör icke heller bestämmas en så kort utbildningstid, att de icke kunna bibringas de kunskaper och färdigheter, vilka erfordras för att de vid mobilisering omedelbart skola kunna ingå uti operations- och stridsdugliga avdelningar, tillhörande fälthären. Med hänsyn till att de värnpliktiga under femton år tillhöra beväringen och under samma tid måste kunna tilldelas fälthären, får det nuvarande militärpolitiska läget i detta avseende icke anses bestämmande. De av försvarsrevisionen uppställda fordringarna, att »ett utbildningsresultat av militärt värde skall kunna uppnås» och att »de värnpliktiga skola erhålla åtminstone någon om än icke ur militär synpunkt fullt tillfredsställande utbildning», kunna icke heller anses tillfyllest. En åtgärd, som enligt vår åsikt skulle varit ägnad att i avsevärd grad avhjälpa de

nuvarande svårigheterna, skulle varit att, utöver vad som föreskrives uti § 26 värnpliktslagen, bestämma för samtliga truppslag och tjänster uttagning av underbefäl och fackmän i förhållande till antalet vakanta fast anställda. Revisionen har visserligen i syfte att avhjälpa manskapsbristen föreslagit överföring av vapenföra värnpliktiga från infanteriet till vissa specialtruppslag och till kustartilleriet. En dylik åtgärd, som måste medföra olägenheter av skilda slag, kan dock icke fylla bristen på mera kvalificerad personal. Försvarsrevisionens argumentering att med återopande av 1914 års värnpliktslag föreslå första tjänstgöringen för underbefäl och fackmän vid fotfolket till endast 60 dagar längre än för övriga värnpliktiga, d. v. s. till 165 dagar, kan icke godtagas. Tankegången i 1914 års värnpliktslag var icke, att underbefäl och fackmän under alla förhållanden skulle erhålla 60 dagars längre första tjänstgöring än övriga värnpliktiga vid samma truppslag, utan att tiden för första tjänstgöringen och första repetitionsövningen för underbefäl och fackmän tillsammans skulle uppgå till ett år med undantag av det till 3 à 4 veckor uppgående vapenövningsuppehållet efter regementsövningarna, under vilket utbildningsarbetet i stort sett låg nere. Att nämnda skillnad i utbildningstid kom att uppgå till 60 dagar, berodde också på att första tjänstgöringstiden för flertalet värnpliktiga vid fotfolket bestämdes 60 dagar kortare än vad som ansågs erforderligt för underbefäl och fackmän. En tillräcklig utbildningstid för underbefäl och fackmän måste under nuvarande förhållanden anses särdeles betydelsefull icke endast med hänsyn till det stora antalet vakanser i volontärstyrkan utan även emedan det, såsom försvarsrevisionen framhåller, är angeläget att redan under närmaste tiden anordna försök och utbildning med de under världskriget tillkomna nya stridsmedlen, exempelvis granatkastare, handgranater och lätta kulsprutor. Alla dessa anspråk på de värnpliktiga, vilka uttagas till underbefäl och fackmän, kunna givetvis icke uppfyllas, om deras första tjänstgöring minskas från 310 till 165 dagar.

Då de inom försvarsrevisionen framkomna förslagen icke uppfylla ovan uppställda fordringar, kunna vi icke godkänna desamma, men då framläggandet av ett eget förslag icke synes oss kunna bidra till en tillfredsställande lösning, enär ett dylikt förslag påtagligen icke skulle kunna samla majoritet inom riksdagen, hava vi icke ansett oss nu böra framlägga något sådant.'

I den kritik, som av de båda reservanterna sålunda riktats mot försvarsrevisionens förslag, vartill utskottsmajoriteten anslutit sig, måste jag tillfullo instämma. Å andra sidan har jag icke kunnat undgå att finna utskottsmajoritetens förslag besitta så bestämda företräden framför det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, att jag, då någon utsikt nu icke torde finnas att vinna riksdagens bifall till en ur försvarssynpunkt mera tillfredsställande lösning, ansett mig böra biträda vad utskottets majoritet föreslagit.»
